

Policy för hantering av fusk vid den Statsvetenskapliga Institutionen

1. Bakgrund

För att bevara utbildningens kvalitet och trovärdighet är det viktigt att vi förebygger fusk och vidtar disciplinära åtgärder mot studenter som fuskar och/eller plagierar. De formella bestämmelser som finns om detta står i högskoleordningen, kapitel 10 (och i universitets regler för genomförande av skriftliga prov: Dnr UFV 1999/1300).

Den policy som beskrivs här har två syften:

- 1) *Som hjälp till personalen vid institutionen genom att förklara när och hur de anställda bör handla om man misstänker fusk samt hur man kan förebygga fusk.*
- 2) *Som information till studenterna om hur vi på institutionen ser på fusk och hur vi hanterar det.*

2. Vad är fusk

Enligt 10 kap 1 § högskoleförordningen får disciplinära åtgärder vidtas ”mot studenter som med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när studieprestationen annars skall bedömas”. I lagtexten används termen vilseleda som beteckning på fusk och plagiat (som är en form av fusk).

Försök till vilseledande kan uppstå i olika situationer, främst i samband med uppsatsskrivande och tentamina. Några *exempel* är:

- Att återanvända eget, tidigare examinerat arbete på ett otillåtet sätt
- Att skriva av från källor utan korrekt angivande av referens (plagiat)
- Att ”klippa och klistra” från webben utan korrekt angivande av referens (plagiat)
- Att använda otillåtna hjälpmedel i skrivsalen (böcker, anteckningar, mobiltelefoner, otillåten räknare o dyl)
- Att samarbeta med en annan student eller person vid individuella prov, t.ex. en hemskrivning, *om samarbete inte är tillåtet*.
- Att ändra/komplettera i en rättad, återlämnad skrivning

För att en felaktighet skall betraktas som fusk krävs också *uppsåt*, d.v.s. en medveten handling ”att vilseleda”. Studenten skall avsiktligt ha sökt föra läraren bakom ljuset. För uppsåt krävs att:

- studenten har gjort felet avsiktligt (inte av misstag eller slarv)
- studenten har känt till att handlandet i fråga inte var tillåtet (inte haft bristande kännedom om vilka regler som gäller) .
- felaktigheten ingår i prov, uppsats eller annan uppgift (läsrapport, seminarieuppgift) som examineras. Ett manus, utkast etc. under arbetet med examensarbete/uppsats är inte betraktas som prov. Arkiveringsversionen (när uppsats lämnas in) av ett examensarbete/en uppsats är däremot ett prov.

Några viktiga aspekter när det gäller att avgöra vad som kan betraktas som fusk:

- Förordningens ord ”försöker vilseleda” innebär att försöket inte nödvändigtvis måste lyckas. Det räcker att försök görs. Däremot räcker inte *förberedelse* att vilseleda, t ex att man kommit överens med någon att samarbeta.

- Fusk måste inte påverka betygssättningen för att utgöra fusk. Även om det påverkar studenten negativt, t ex genom en felaktig fusklapp eller undermåligt plagiat, utgör det fusk.
- Högskoleförordningen kräver inte att fuskets görs för egen del. Också den som på ett otillåtet sätt hjälper en annan student (erbjuder sin uppsats, bistår med nedladdning av uppgifter från nätet etc.) eller avslöjar lösningar vid individuella prov fuskar.

3. Hur hantera misstanke om fusk

3.1. Rättning av prov där fusk misstänks

Vid rättning av prov och bedömning av uppsats där man misstänker fusk är den betygssättande läraren enväldig. Varken rektor eller disciplinnämnd kan besluta om provet skall rättas eller vilket betyg som skall ges.

Om disciplinnämnden anser att studenten fuskat/plagierat kan läraren ogiltigförklara provet och vägra rätta det. Läraren kan dock göra en egen bedömning av om fuskets påverkat provresultatet, och bedöma provet trots att nämnden konstaterat fusk. Det kan t ex vara fallet om det var fråga om ett misslyckat försök eller om det gjordes för annan students räkning. På samma sätt har läraren rätt att ogiltigförklara provet trots ett frikännande hos nämnden. Det kan t ex vara fallet om studentens beteende gjorde examinationsuppgiften alltför lätt för honom/henne. I en sådan situation kan läraren anse att studentens prestation inte var tillräcklig för ett godkänt betyg. Samma bedömning kan ges av en uppsats även om disciplinnämnden inte uppfattar studentens referat- och citatteknik som plagiat. Läraren får dock inte vägra rätta provet med hänvisning till en avvikande uppfattning från disciplinnämndens ställningstagande, t ex om läraren är övertygad om att fusk har skett men nämndens avgörande är att det inte går att bevisa. En sådan vägran kan vara tjänstefel. Däremot är det givetvis läraren som avgör betyget.

Om man upptäcker fusk efter att provet (tentamen, uppsats etc) är rättat och resultatet rapporterat får läraren ompröva betyget. Formell beslutsinstans i en sådan omprövning är samma lärare som bestämde det ursprungliga betyget. För att läraren ska kunna ändra till lägre betyg krävs då att studenten själv vilselett läraren och att läraren skulle ogiltigförklarat provet eller satt lägre betyg om de faktiska omständigheterna varit kända. Man kan alltså ändra betyg, även nedåt! Det har utredningar vid Högskoleverket konstaterat.

3.2. Handläggning inom och utanför institutionen

Handläggningen utgår från högskoleordningens formulering: ”*Grundad misstanke om sådan förseelse ... skall skyndsamt anmälas till rektor*”. Ordet *skall* innebär att anmälningsskyldighet föreligger och att underlåtande att anmäla kan anses vara ett brott mot anställningsavtalet. Eftersom det inte preciseras vem som har skyldigheten att anmäla anses den omfatta alla. Ordet *skyndsamt* innebär att ärendet skall ges hög prioritet och inte får vänta t ex på att studierektorn återkommer från semestern.

Handläggningen inom institutionen går normalt till på följande sätt:

1) Läraren misstänker fusk/plagiat

- Om lärarens misstanke uppkommer när andra studenter är närvarande bör läraren endast notera informationen och meddela att han/hon återkommer i ärendet. D v s man bör inte föra några offentliga diskussioner kring frågan om uppsåt i det enskilda fallet (däremot kan det vara pedagogiskt motiverat att klargöra t ex vilka regler som gäller för referenser).

- När läraren misstänker fusk/plagiat kan handläggningen se olika ut beroende på om det handlar om ett prov eller pm/ uppsats:

- a) **Prov:** Om läraren misstänker fusk vid ett prov skall han/hon anmäla detta till studierektorn och besluta om förseelsens konsekvenser för betygsättningen (se nedan punkt 2).

- b) **Uppsatser och PM:** Om misstankarna däremot gäller pm- och uppsatsarbeten där läraren har insyn i processen är det lämpligt att läraren försöker förhindra fusket. Lärare (handledare) som misstänker felaktigheter i referenserna i ett pågående examensarbete eller PM bör **genast kontakta studenten för diskussion**. Syftet är dels att ge studenten möjlighet att kommentera bristerna, dels att informera om institutionens policy för fusk och plagiat. Det är lämpligt att läraren (examinator/handledare) ger studenten en möjlighet att dra tillbaka sin uppsats/PM från ett planerat seminarium. Undantag från denna regel kan ske om tiden till seminariet är så kort att det inte finns möjligheter att utreda/diskutera ärendet i förväg.

- Vid brister som läraren bedömer är utan avsikt kan man underkänna uppsatsen eller ge restuppgift. Att underkänna en C- eller D-uppsats är en åtgärd som redan den ger stora konsekvenser för den enskilda studenten.

- Plagiat i en *färdig* uppsats/PM, som av läraren bedöms som ett försök från studentens sida att felaktigt utnyttja information leder normalt till att uppsatsen/PM:et blir underkänt och att fusket anmäls vidare (se nedan punkt 2).

- Studenter som skriver PM/uppsatser i grupp betraktas som gemensamt ansvariga för arbetet. Det är alltid studenten/erna själv/a som är ensamt ansvarig/a för ett arbetes innehåll, oaktat om handledaren har läst manus under processens gång! Opponenten bör göra kontroller av viktigare källor i uppsatsen, men kan inte upptäcker plagiat.

2) Läraren informerar studierektorn

- Lärare som misstänker avsiktligt försök till vilseledande ska **snarast** informera studierektor. Tillsammans beslutar lärare och studierektor om den fortsatta hanteringen.

3) Läraren och studierektorn utreder om uppsåt föreligger

- För att kunna klargöra om uppsåt föreligger, eller om förfarandet beror på bristande kunskaper eller slarv, krävs i regel ett **samtal med studenten** innan man fattar beslut om anmälan. I normalfallet kallar studierektor till ett samtal. Samtalet kan också behöva **kompletteras med andra utredningar** för att kunna avgöra om det finns en grundad misstanke om försök till fusk. **Utredning och anmälan** görs i

regel gemensamt av läraren och studierektor. Lärare är den suveräne betygssättaren och kan därför också gå vidare till anmälan på egen hand.

OBS! När det gäller plagiat är det mycket viktigt att noggrant och i detalj **dokumentera felaktigheterna**: Beskriv omfattningen, typen av plagiat, peka ut de rader, stycken, sidor där plagiaten förekommer och varifrån de är hämtade. Se till att dokumentera kommunikationen med studenten och inhämta också där så är möjligt uppgifter från handledaren och korrespondens de haft om uppsatsen. Sökverket URKUND är en av flera verktyg för dokumentationen.

- Studierektorn och läraren har enbart till uppgift att utreda om grundad misstanke om fusk föreligger. Om så är fallet **sker alltid anmälan** till rektor. Lärare och studierektor skall inte försöka reda ut bevisningens styrka eller förekomst av förmildrande omständigheter.
- Varje ärende ska **hanteras skyndsamt** och på ett korrekt sätt. Hänsyn ska tas till individens **rättssäkerhet** och rätt till integritet. Det första samtalet med studenten bör alltid vara öppet hållet, d v s man kan inte påstå att man misstänker fusk utan att undersöka studentens egna förklaringar till det inträffade. Varje kontakt med olika parter i ärendet bör antecknas. Allt muntligt och skriftlig språkbruk i kommunikationen med studenten ska vara sakligt. Studentens identitet ska inte i onödan röjas bland medarbetare som inte är direkt berörda av ärendet.
- En student som blir underrättad om att institutionen har misstanke om försök till fusk kan reagera med chock, vilket kan försvåra förmågan att ta emot och hantera information. Vi har ett ansvar för att studenten blir väl informerad om hur ärendet kommer att handläggas. Informationen kan behöva upprepas vid flera tillfällen, eventuellt skriftligt.

4) Anmälan till rektor

- Om samtal med studenten och övrigt utredningsarbete visar på en grundad misstanke om försök till vilseledande ska studierektor göra skriftlig anmälan till rektor. Bifoga underlaget för anmälan.

5) Rektorn anmäler till disciplinnämnden

- Om rektor beslutar att föra ärendet till disciplinnämnden kommer institutionen och studenten att kallas till nämndens sammanträde. När parterna har kommit till tals får de lämna rummet medan nämnden fattar beslut.
- Ett fällande beslut kan resultera i endera varning eller avstängning från studier under en viss period. Om beslutet innebär avstängning från studier förmedlas detta vidare till aktuella studievägledare och studieadministratörer. Andra disciplinära åtgärder utöver det som rektorn och disciplinnämnden bestämmer får inte förekomma. Det innebär att en student som fått en varning eller stängts av inte ska särbehandlas i de återupptagna studierna. För att undvika att så sker kan det vara lämpligt att studenten inte får samma examinator vid den förnyade examinationen (om så är möjligt).

- För utländska studenter gäller dessutom att hemuniversitetet informeras om ärendet. Detta är mycket viktigt då varning och avstängning inte alltid har avsedd effekt på utländska studenter som ändå lämnar eller lämnat universitetet.

Uppdragsutbildning omfattas inte av Högskoleordningen, eftersom deltagarna inte är inskrivna vid universitet. Formella disciplinära åtgärder är alltså inte aktuella för sådan utbildning. Men naturligtvis gäller samma regler för vad som är tillåtet och otillåtet och påverkar därmed bedömningen av den studerandes insatser.

4. Hur kan vi förebygga fusk och plagiat

Att upptäcka och anmäla fusk är viktigt men det är också viktigt att vi försöker **förebygga** fusk och plagiat. Vi måste se till att alla studenter har korrekt och aktuell information om tillåtna och otillåtna aktiviteter. Eftersom spelreglerna varierar mellan olika kurser, t ex. när det gäller hemskrivningar, är det viktigt att på varje kurs försäkra sig om att studenterna är informerade om vad som gäller. Ge ordentlig information om vad som är tillåtna sätt att lösa uppgifter som ingår i prov och undvik examinationsformer där det är lätt att fuska utan att bli upptäckt. Det är viktigt att det klart framgår av uppgifterna dels i vilken grad samarbete är tillåtet, och dels att vid otillåtet samarbete anses alla inblandade fuska.

En vanlig typ av fusk är plagiat, d v s man skriver av andras texter utan att ange källa, eller återger texter exakt/nästan exakt utan att ange citat. Varje lärare som handleder uppsats eller PM rekommenderas därför påminna studenterna om de regler som gäller för återanvändning av information. En särskild genomgång av detta bör ske inför pm-skrivande och inom ramen för uppsatskurserna. Här rekommenderas ansvarig lärare hänvisa till **hemsidan** och informationen om plagiat. Förhållningsreglerna delas alltid ut i samband med registrering i kombination med en hänvisning till hemsidan.